

नेपाल भाषा

संक्षिप्त चतुरार्य
सत्य व
स्वचित्त शुद्धि मार्ग

ले० महाप्रज्ञा

(नमो बुद्धायः)

नेपाल या भूपति
श्री ५ महाराजा धिराज या जय !

नेपाल भाषा

संक्षिप्त चतुरार्य सत्य व
स्वचित्त शुद्धि मार्ग

ले० महाप्रज्ञा

प्रकाशक—

चुनु--कमल पुखू ।

बुद्ध सम्बत—२५१३,
विक्रम सं०—२०२६,

भगवान् बुद्धया

अमृतं बाणं—

यथार्थं धर्मे—विश्वासं यायु न्यहो
विचारं नी यायु माः ।
विचारं धंशु नं नुगः या
लुगः मिखां खः ।

पिने यागु मिखां आकारं व वर्णं
मात्रं खनी । नुगः मिखां यानि विचारं
खनागु रूपं या गतिं विधिं खनी ।

तसर्थं विचारं धयागु

धर्मं ज्ञानं या मू लुखां खः ।

लेखक या

निवेदना

भगवान बुद्ध या चरणे साष्टाङ्ग प्रणाम ,
धर्म आचरणहे धार्मिक वा जीवन सतः ,
संघ हे धर्म या आयु व संरक्षक खः ।

ग्रंथ धयागु सार संग्रह याना च्चया नःगु यातः धाई ।
सार संग्रह याइम्ह लेखक वा अनुवादक ज्वीतः पण्डित जक
जुयांमगाः । अनुभवीनं ज्वीमाः अवश्यं । व्याकरण, कोश,
साहित्य व टर्क जक सप्रॉ ममाः, अनुभव नं आवश्यक जु ।
अनुवादक पिसं अनुवाद याई शब्दार्थं मात्र कोशे सोया
अनुवाद याई । अनुभवी मखु या निति अनुवाद द्वारा
पाथक वर्ग पित्तः ह्रिदयंगम ज्वीमफु, तस्यर्थं थ्व ग्रंथ जि थमं
थःगु अनुभवं घटे जुक्क हे जक अनुवाद व संकलन यानगु खः ।

न्ह्यागु ग्रंथेन पाथक वर्गं पिसं अध्यात्मे घटे याना
स्वयगु अभ्यास यानादीसा-धर्म ग्रंथादि सारे लाईगु संभव दु,
नत्र धर्मग्रंथ ग्रंथहे जुयाच्चनी पाथकपि पाथक हे मात्र ज्वी ।
धर्मग्रंथ व पाथक वा धार्मिकपि अन्यमन्य जुसा हे जक
धर्मग्रंथ सारे लाई, नत्र ० । धर्म प्रेमीपि धार्मिक बिसं धर्म
याना जुया च्चन धन्य ! , तर धर्म यागु ममं श्यूपि प्रापाः

मदु, थ्व गथे ? , धालखें विस्वास, विचार मयायगु, छल्फल
मदुगु व साधना मदुगुया चिखः । ' विचार याय्मागु' धवाँय्
या द्योने, 'विश्वास याय्माः' धयागु धवाञ् यात; मान्यता
बियातःगु या चि खः ।

विचार वानं निर्णय यात कि-धर्मं धयागु-पिनें प्राणिपिन्त
करूणा, दुनें चित्त शुद्धि व इन्द्रिय संवर खः । पिनें समाज
सुधार, दुनें चित्त शुद्धि । आःनं सुखी लीपानं सुखी ज्वीगु धर्म
खः । आ दुःख जूसां लीपा सुखी ज्वीगु धर्म खः । आः सुखी
लीपा दुःखी ज्वीगु धर्मं ज्वीमखु । समाजे अमेल ज्वीगू धर्म
अपरिशुद्धगु चि खः । समाजे मेल मित्रता बल्लाइगुहे धर्म
परिशुद्धि यागु चिखः । धर्मं शुद्धि अशुद्धि ज्वीगुहे गणाचार्य
पिनि मतलबी विचार या चिखः । इति—

Dhamma Digital

प्रकाशकपार्श्वे

बुद्ध भगवान या अनुपम अनुत्तर सदुपदेश या मूल सारगु नीव चतुरार्य सत्य ज्ञान, अष्टाङ्ग मार्गया प्रथम मूल उपदेश-संक्षिप्तं ध्वीगु प्रकारं सरल तरिकां पूज्य गूरुवर कर्मस्थानाचार्य महाप्रज्ञां च्वया विज्यागु ध्व प्यंगू आर्यसत्य ज्ञान व (स्ववित्त शुद्धि-मार्ग) धंगू सफू खना-जिगु मन सारं हे लेताया-ध्व सफू धार्मीक, धर्मान्वेषी, शीलाचारी व धर्मकठिक पिन्त समेतं उपकार ज्वीफु ध्व सफू प्रकाश यासे थुकेया पूण्य जिम्ह-स्वपिता कृष्ण वहादुर तथा स्व-माता प्राणमाया या सुगति प्राप्त ज्वीमा ! धंगू कामना यासे थुगु पुण्य आर्जन यातागु जुल ।

संसारे दुःख योपि प्रणिपि सुहे मद्रु, ध्व सुयां मयोगु दुःख गनं बल? थुके यागु हेतु अवश्यं दे धंगू विचार याता तपस्या द्वारा ल्वीका नं लोके उपदेश द्वारा दुःख या कारण यातः निर्देश याता क्यना विज्यागु ज्ञान खः । दुःख यागु कारण यातः हटे याताः दुःखं मूक्त ज्वीगु आर्यसत्य ज्ञान, चिकि धंगू ज्ञान मखु ।

प्रकाशक

संसारे निराधार

संसारे मखना छुबस्तु मननं कायगु भरोसा थन ।
सोसोथाय तकहे अनित्य फुकहे खवेका थकै सत्यनं ॥१

मांहेखः जगते अनन्य जनया अत्यन्त स्नेहस्कर ।
मांयाथे करुणा व दैगु अबुया दोले छम्ह सुं जक ॥२

थःगु प्राण समान प्बार नुगलं माया कया मामनं ।
थःमं हे मनसें नका व पुनका घाना जुया जंत्र थें ॥३

थौं गो ? सो जगते उजाम्ह जिम्ह मां थौं स्वे मद्दु हाय मां ! ।
शास्ताया उपदेश सत्यगु थुलः बाय्माः अवश्यं छन्हु ॥४

यो मां छं यदि तोल ताव थनहे हाकुतिना तेगु सा ।
ह्लापाहे बरू जन्महे मबिय माः, थौं छाय् जि तोता बना ॥५

स्वंगुं दोष मखु थ्व लाक प्रकृती, शीमाः मशीसें मगा ।
तोता वंगु मखु मतोतु नुगले घानाः शिना मां वन ॥६

यो मां छंगु गुणात भाव गबलें लोमंके फंगु मखु ।
मां शब्दं गबलें मभों थ्व जगते मां मंत्र अति उत्तम ॥७

मांथे जागु मद्दु थ्व प्राणि ममतां कायगु भरोसा छता ।
मामं हे त्वलता वनाचवन जितः । आः स्वैगु आशा दनी ॥८

महाप्रज्ञा

नमोतस्स भगवतो अरहतो
सम्मासम्बुद्धस्स !

बुद्धया सध्दमोपदेश चतुरार्यसत्य

भगवान्बुद्धं उपदेश यानाविज्यागु ज्ञान
गुलिखः व फुक्क उपदेशया मूल जुया च्वंगु प्यंगू
आर्यसत्यं ज्ञान सरलप्रकारं थवीगु कथं विश्लेषण
याना तःगुलिं ग्रन्थ आपालं दया च्वन । न्हहाक्कवहे
उपदेश कंसां न्यंसां माःगु जा चतुरार्यसत्यहे थवी-
केगु खः । चतुरार्य सत्य ज्ञाने दुःख भ्हसियकेगु
दुःखया कारण यात त्यागयाय्गु, दुःख निरोध
ज्वीगु यातः साक्षात्कार याय्गु व दुःख निरोध
ज्वीगु चर्या आचरण याय्गुमुख्यखः ।

दुःख आर्यसत्य

संसारे तःधं चिकिधं सकल यातः नं दुःखं
मुक्त ज्वी मफया च्वंगुहे दुःखयागु हेतु यात त्याग
याय् मफुगुलिं स्वः । दुःख यातः सुख भालपा, सुख
यात दुःख भालपा लँ द्रूंका च्वन गनं सुख ज्वी ।
दुःख यातः दुःख, सुख यातः सुख यथार्थं स्यूगु
जुसा, मयोगु दुःख यात सुनाँ पाचिनातई ।
घात्थे यागु दुःख जमा च्याता दु , यथा--

जन्म, जरा, व्याधि, मरण, थवप्यंगू स्वभावं
वैगु । मयोह्न नाप ह्वना च्वने मालिगु, योमह नाप
वाय्मालिगु, इच्छा यानार्थे पुरे मज्जीगु व पञ्च-
स्कन्धहे दुःख यागु छ्ये स्वः ।

थुके योमह नाप वाय् मालिगु व मयोमह
नाप ह्वना च्वने मागु दु ख स्वार्थया फल स्वः ,
नाप इच्छायानार्थे पुरे मज्जुगु दुःख नं स्वार्थयागु
हे फल स्वः । पञ्चस्कन्ध दुःख यागु छे जूगु या
हेतु तृष्णा स्वः । मृत्युयागु अवस्थाय् थयंकं-मगा-

निगु तृष्णा घाना सिनावना च्वंगुलिं, बारबार,
 पञ्चस्कंध-शरीर धारण यायु माला च्वंगु स्वः ।
 आखिरे संसारे दयाच्चक दुःखया मूल-हा-हेतु हे
 -इच्छा छुता मात्र स्वः । तःधं चिकिधं, धनी गरीव
 सकल यात मिंपूर्थे थुगु दुःखं दाह जुयाच्च्वंगु
 दयाच्चन ।

थ्व ईच्छां-मज्जीगु यात ज्वीकेगु याई, मज्जुल
 धायवं छुतिदाया ख्वई । संसारे उत्पन्न जुक्क प्राणी
 अप्राणि छुं हे नं नित्य जुया च्वनीगु मखु, दयां
 वक्कक फुक्कंहे अनित्य शील स्वः ।

संसार यागु स्वभाव-धर्म धासा-ज्वीमाक्कव
 मज्जुसे तोतैगु मखु मज्जीगु यात ज्वीके सुनानं हे फ़ै
 मखु । अनित्य स्वभावगु पदार्थ यात नित्य ज्वीकेगु
 इच्छा अर्थात् योगु पदार्थ यात नित्य ज्वीकेगु
 इच्छा, अनित्य स्वभावगु पदार्थ अनित्य ज्वी,
 योगु पदार्थ अनित्य ज्वीवं छुयो व्व व्व स्याना
 ख्वय माली ।

अनित्य यात-'अनित्य' धका यथार्थं स्यूसा
 अनित्य पदार्थ अनित्य जुसां उक्के दुःख ज्वीमखु

अनित्य पदार्थं यात योगु जूया नितिं, अनित्य
ज्वीवं दुःख जुल । यदि अनित्य यात 'अनित्य
ज्वीगु' धका स्वभाव धर्म सीका ब्यवहार याःगु
जुसा दुःख ज्वीमखुगु खै ।

अनित्य स्वभाव मस्यूगुलिं दुःख जूगु खः
संसारे दुःखया कारण - छगू अनित्य खः छगू -
अनित्य स्वभाव यात नित्य ज्वीकेगु इच्छा खः

थुलि संक्षिप्तं दुःख यागु खँ जुल

दुःख समुदय आर्यसत्य

थव दुःखया हेतु दुगु सत्यं खः । वहेतु
थवहे खः, यथा-कामतृष्णा, भव.तृष्णाव विभव तृष्णा,
काम तृष्णा धैगुहे इन्द्रिय सुखयागु इच्छा खः ।
इन्द्रिय सुख धासा अनित्यं याना दुःख ज्वीका
चवनेमालेयो । 'काम तृष्णा पूर्ति मज्वीव दुःख ज्वीगु
जूसेली दुःखया हेतु कामतृष्णा जुल मखुला ?

इच्छा यानागुली विघ्न कारक-अनित्य स्वः
 अनित्य यातः यथार्थं मथूगु अज्ञान ता हे मूल हेतु
 -कारण स्वः । नित्यज्वी मखुगु पदार्थ यातः येकाः
 च्वंगु नं छगू अज्ञानता हे मखुसा मैगु छु ।

दुःख या हेतुखः इच्छा ,
 इच्छा अज्ञान या पुता ।
 विष या थल थें लोक ,
 उके दै गन या सुख ॥

थुलि दुःख समुदय या संक्षिप्तं स्वँ जुल

दुःख निरोध आर्यसत्य

संसारे बार बार जन्म ज्वीमोलीगु हे दुःख
 निरोधखः । अर्हन्त पद लाईगुहे दुःख निरोध स्वः ।
 राग, द्वेष, मोह यात कं लिकाय्थें लिकाय् फुगु हे
 दुःख निरोध स्वः । जड चेतना शून्य ज्वीगु हे दुःख
 निरोध स्वः । शरीर दयानं तृष्णा मदैगु थवनं स्वः
 दुःख निरोध । शरीर नं तृष्णा नं नितां हे मदैगु नं

दुःख निरोध स्वः । जन्म मरणं मुक्त जुयाः निर्वाण
पद प्राप्त ज्वीगु नं दुःख निरोध स्वः ।

थुलि दुःख निरोध या संक्षिप्त स्वँ जुल ।

दुःख निरोध गामिनी पति

पदा आर्यसत्य ।

भगवान बुद्धं दुःख निरोध ज्वीगु उपाय
कथा कना विज्यागु थ्वहे आर्य अष्टाङ्ग मार्ग स्वः ।
'निर्वाण मार्ग' धैगु सफूती स्वय्गु । अष्टाङ्ग मार्गे
न्हापांयागु अङ्गहे चतुरार्यसत्य ज्ञान यथार्थ ज्वीक
नुग मिखां स्वकेमाःगु स्वँ या विवर्ण यानातःगु थ्वहे
सफूती संक्षिप्तं उल्लेख यानातयागु स्वः ।

उपदेश

दुःख निरोध ज्वीगु उपाय थ्वहेस्वः-कि गूगु-
जुयाच्चंगु दुःख स्वः उकेया हेतु सिधका-हेतु
मदेका बिल धासा हेतु' दयावःगु न' मदयावनी
थ्वहे स्वः निरोधया उपाय ।

इच्छा अपूर्ण हे दुःख स्वसंली दुःख जूगु
कारणहे इच्छा जुल, तसर्थ इच्छा दमन याना
छोयगु हे दुःख निरोधया उपाय स्वः ।

निरोध ज्वीगु, शून्य ज्वीगु, मदया
वनोगु, निर्वाण ज्वीगु, जन्म मरणं मुक्त ज्वीगु
छगूहे स्वः ।

आःमाल दुःख निरोध ज्वीगु उपाय

‘जि’ धायगु कल्पना व जि या स्वार्थं
पूर्तिया निति उत्पन्न ज्वीगु तृष्णा, थव निता पुसा
जुया, काम क्रोध लोभ मोह मान दिट्टि खुता प्रकार
या ल्केश उत्पन्न जुया; थवहे क्लेशं ततमत कयंका
तःगुलिं सुख यात दुःख दुःख यात सुख भालपा
अःखः धारणा जुया च्वंयानिति हेतु उत्पन्न जूगु
दुःख यात ‘हेतु प्रत्यय’ धका मस्यूगुलिं हेतु निरोध
याना दुःख मुक्त ज्वी मफया च्वंगु स्वः । तसर्थ
भगवान बुद्धया उपदेशे दुःख यागु हेतु सियका व
हेतु त्याग यायगु प्रयत्न यायमाल वहे हेतु त्यागार्थ
यायगु प्रयत्न हे दुःख निरोध ज्वीगु उपाय स्वः ।

थव फुकु दुःख या कारण जन्महे मजूगु
 जुसा थव फुकया उत्पन्न ज्वीगु थाय्हे मदु ।
 जन्म मङ्गीकेतः छुयाय माल ? । जन्म ज्वीमागु
 हेतु तृष्णा खः । तृष्णा निरोध जूसा जन्म ज्वी
 माली मखु । तृष्णा दया वःगु हैं जि दया, जिहे
 मदुसा-तृष्णा गनं दै; तसर्थ 'जि' = अहं भाव
 = आत्मा हे तृष्णा या हेतु खः, थव अहं भावना
 त्याग जूसा-तृष्णा उत्पन्न ज्वीमखु । अहं भाव
 या कारण = हेतु छु धाःसा इन्द्रिय, इन्द्रिय व
 विषय यागु संयोगं स्पर्श जुल स्पर्श अनुभव =
 वेदना उत्पन्न जुल, वहे वेदना ले जि दया च्वन ।
 व इन्द्रिय व विषय यागु स्पर्श तत्व फाडे यानाः
 स्वयगु अभ्यास = भाविता याय्माल । थव मिखा
 चत्तुधातु खः 'जिमखु' । थव मिखां खना च्वंगु
 रूप धातु खः 'जिमखु' । व निगूया स्पर्श उत्पन्न
 जूगु वेदना विज्ञान धातु खः 'जिमखु' । थुजोगु
 प्रकारं खुगू इन्द्रिय यागु सम्बन्धे श्वता श्वता
 धातु फाडे याना- 'धातु मात्र खः थुके न जिदु न
 जिगु धाय्गु दु' धंगु भावनाले डुवे जुया विजय

जुया वनेफत धासा-जन्म जरा व्याधि मरण दुख
मुक्त जुया निर्वाण पद लाईगु स्वः, थुके यातःहे
दुःख निरोध ज्वीगु उपाय धाई ।

इच्छाखः दुःखया हेतु, हेतु निवृत्ति यायत ।
इच्छाहें अस्त याय्माःगु, अस्तार्थ माःगुहे कृया ॥
विषये रसया इच्छा, विषदु विषये दुने ।
दाह ज्वी क्रमशं चित्ते, गनंज्वी सुख लोकसं ॥

मेगु उपाय थव खःकि-स्वभाव धर्म 'थुजोगु'
धका सीकेगु ।

स्वभाव धर्म निगू प्रकारं विभाजन याना
स्वे सयकेगु । यथा- 'शुद्ध स्वभाव धर्म व अशुद्ध
स्वभाव धर्म ।

शुद्ध स्वभाव धर्म-लोके गुलि ज्वीमाःगु
स्वभाव स्वः उलि स्वभाव यातः सुनानंहे हेरफेर
याय् फैमखु, ज्वीमाःगु जुयाहे च्वनी । मज्वीकेगु
सुनानंहे फैमखु । संसार अनित्यस्वः, सुनानंहे
छुपदार्थ नं नित्य याय् फैमखु । मिखां खनीगु

स्वभावयातः न्हेपतं स्वनीगु यायफैमखु । न्हेपतं
 ताईगु स्वभाव यातः न्हासं ताईगु यायफैमखु ।
 थुगु प्रकारं इन्द्रियया थःथःगु स्वभावानु सारं कृया
 जुयाच्चंगुली सुयाहे अधिकार मदु-ध्व स्वभाव
 धर्म थःत यो कथं परिवर्तन यायफैमखु । आश्वास
 प्रश्वास चले जुया च्वंगुनं स्वभावहे सुनानंहे चले
 यागु मखु । हि चले जुया च्वंगुनं स्वभावहे, सुनानं
 हे चले यागु मखु । थःगु शरीरे छुतक जुयाच्चंगु
 दु उके थःगु अधिन मदुगु जुक्क-‘थःमखु’ तत्वमात्र
 खः धका सियका अनात्मा धका बोध ज्वीगु ।

म्येगु अशुद्ध स्वभाव-काम, क्रोध, लोभ,
 मोह, ध्व प्यतानं स्वभावं उत्पन्न ज्वीगु खःसानं
 व थःगु अधिकार दु कि व क्लेश यातः मदेकुसा
 मदया वनीगु । मैगु निगू क्लेश दु-‘स संस्कृत क्लेश’
 धका-छगू तद्धं छुईणु, छगू कर्मफल विस्वास
 मदैगु । थ्व खुगू क्लेश यातः मदेका छोयगु
 कोशिस अभ्यास, आचरण यायगु थ्व खः-दुःख
 निरोध ज्वीगु उपाय ।

थुली प्यंगू आर्यसत्यया खँ संत्तिप्तं बोध
ज्वीगु वर्णना क्वचाल ।

थुगु पुण्यं नेपालाधिपति भी जुजुया सुख शान्ति
ज्वीमा ।

थुगु पुण्यं माता स्व. प्राणमायाया सुख शान्ति
प्राप्त ज्वीमा ॥

थुगु पुण्यं लेखकया माता स्व. हिरामायाया सुख
शान्ति ज्वीमा ।

थुगु पुण्यया प्रभावं विश्व शान्ति ज्वीमा ॥

थुगु पुण्यं संसार सत्वप्राणि पिनि सुख शान्ति
ज्वीमा ।

* जगतप्राणिया जय *

(स्वचित्त शुद्धि मार्ग)

कर्मस्थानाचार्य

महाप्रेज्ञा द्वारा

संकलित

Dhamma Digital

(प्रेमोपहार)

स्वचित्त शुद्धं प्रशान्त चित्त
सुकर्म भावं सुखी सदानं ।
विचार मूलं मनुष्य पित्तः,
व मार त्याका जुयेगुस्व मुक्त ॥

प्रथम संस्करणे सिकं आथ्व द्वितिय संस्क-
रणे आपालं शुद्ध जुल । न्हापायागु व आयागु
छन्दे शब्द भति भति पा अथेनं भाव आः वां
लात, ध्वीके अःपुल ।

निवेदन

धार्मिक पिन्तः मारं तोपुयाः चित्त शुद्ध याय मफया च्वनेयो
तसथं थ्व सफू चिकिचा धंसानं, थ्व सफू पाथक पिसं स्वचित्त
शुद्धि या निरिति मार म्हसियका, धर्म चित्त यातः मारं श्यंके
मफके थःगु चित्त थमं शुद्धि यायगु उपाय दुगु सफू जुया निरिति
थ्वसफू या नां—(स्वचित्त शुद्धि मार्गं) जुल ।

साहित्य ज्ञान मदुम्ह लेखकं च्वयागु काब्य जुया निरिति
छन्द, मात्रा, शब्द आपालं हे अशुद्ध ज्वीफु, पाथक पिसं टूति
पाखे दोषारोपन मयासे थःके दयाच्चंगु मार यातः म्हसियका
हतेयाना स्वचित्त शुद्धि ज्वीका आनन्दं धर्माचरण पूर्णं याना जन्म
व मरण या चक्रं मुक्त ज्वीगु सोय माल ।

भवदिय

—लेखक

प्रार्थना

न्हापां बुद्ध व धर्म संघ शरणे
वया थनी भक्ति नं ॥

ग्याना थौथन पाप यागु भयनं
याना नमस्कार जिनं ॥ १

छल्पोलं करुणा तया मदिल सा
दुःखी जुया थौ थन ॥

व्यर्थेहे नरजन्म फवीन जगते
नर्केवनी हान नं ॥ २

ज्ञानया निति

आपालं परदेश चाःहितु हिला
माला जुया ज्ञान नं ॥

काशी व जगनाथ धाःगु तिर्थे
हिला जुया तिर्थनं ॥ १

नाना देव सभक्ति दान धन नं
याना जुया धर्म नं ॥

याना जिं अन घोर घोर बन सं
योगादि याना जुया । २

एनं जिं मनमार यात यतनं
स्याके मफुनी जिनं ॥

शयीकं नं वड्गू थ्व मार मन सं
तोप्वीगु काम या मलं ॥ ३

मारं थौंथ्व जितः सहकेश मलनं
का काः व तःगु बलं ॥

श्याय्गु अग्नि समान मार मनसं
सयुक्ति लःया समं ॥ ४

तं पिकथा मारं घाल

छंके जि कारक जुया मन यागु थासे ॥
तृष्णा जुयाव जगते मती लूगु यासे ॥ १

आः छं धयाजु हु जुई मन मार धासे ॥
 छंके जिहे छं मचायक अधिकार कासे ॥ २
 तोते मखु थन सदा कियला समानं ॥
 बाकि व छन्त मतसें तिल या पमानं ॥ ३
 लिना जुये जुल छन्त समय पिया नं ॥
 केका व छन्त नुगले रति यागु बानं ॥ ४
 इच्छा अनेक मनसं लुयका व छन्तः ॥
 इच्छा अपूर्ण जुयका मन छंगु ख्वैके ॥ ५
 इच्छा व पूर्ण जुलसां पुन प्राप्त आशं ॥
 निख्ये छु शान्ति मदया जुई दुःखि दीन ॥ ६
 यायगु जि बास छनके व कुने मिखाया ॥
 खंका बिये रस मिखां अनहे मिसाया ॥ ७
 मोहां विचारगुमयासें वनी गुप्त चालं ॥
 मनं मखे अनअन्यविखनी सिर्फा योमह ॥ ८

इच्छानुरूप जुलसा अन स्वर्ग थें हे ॥
 इच्छा अपुर्ण जुलसा खवई चित्त वेंथे ॥ ६
 खनी मनं विषयात गुलि साःगु धैथें ॥
 नसां नसें मुटु हील क्यना जाल चक्रे ॥ १०
 ल्यू ल्यू दया वल हनं खिपः जाल माया ॥
 खवयाव शोकगू धले मन बुत्तु व्वीका । ११
 जितः म्हश्यूम्ह जुलसा जिनं छहे खः ॥
 थःतः थमं म्हसिलसा छ दु न जिहे दु ॥ १२

धार्मिकया प्रार्थना

भगवन प्रभु आज्ञा चित्त या भाव हार ॥
 मन जिगु चिय यातः ज्ञान व्यू भक्त यात ॥ १
 ह्रिदयस मदु शान्ती मार यागु अपारं ॥
 थन जिगु मन शान्ती ज्वीगु छुया अधारं ॥ २
 तत मत क्यन लोके कृष्ण तृष्णा महानं ॥
 मफुत मफुत तोते मार यागु व जाल ॥ ३

मन जक मखु मार, मार खः लोक यापिं ॥
मन चिय फत धासां, लोक मारं व श्यंकै ॥ ४

जतन जुगुति यासां, शान्ति छाय् काय ठाकु ? ॥
मन चिय मफु हाय, मार या रूप हाकु ॥ ५

कल्याण मित्रया उपदेश

विचारहे ज्ञान या मूल हेतु
ज्ञानहे दुःख विनाशक ॥

सत्संगत भिंगुलिं भिं ज्वीगु
भिसाहे मन सीतल ॥ १

सदाचार, विचार वः संगत
श्वता थ्व ज्ञान या पुसा ॥

धर्म मध्ये धर्म या मूल
करुणा प्राणि या त्रिवे ॥ २

शीलया मूल खः करुणा
शीलं हे जुई शुद्ध ता ॥

शुद्ध ज्वीवं विचार बल्लाई
विचारं तिनि ज्ञान दै ॥ ३

दुराचारं दुःख ज्वी थःत
मार खः दुःख दाकक ॥

मयोक्तं दुःख ज्वी लोके
मनया मार प्रेशक ॥ ४

सदाचारं सुखसी स्यूसां
पना मारं दुखे थुनी ॥

अज्ञान मारया राज्य
ज्ञान देकेगु कोशीश ॥ ५

अज्ञानं प्रेम व आश
तःधं ज्वीमासे वैगु न्हाँ ॥

इच्छा अपूर्णं तं वैगु
तमं कार्यं विनाशन ॥ ६

तोते मकै योगु छुं नं
सीकाति मार ख वनं ॥

थ. धायगु भावहे मार

तत्त्व मात्रज्ञ जु स्वयं ॥ ७

जवाप

न्हापा दु खै भिगु व ज्ञान धर्म ॥

सियका व वीपि अन ज्ञान धर्म ॥ १

आचार भिका पर यात न्यंका ॥

भिका भिना न मन मार शयंका ॥ २

आःदै गनं भिन्न आचार्य शास्ता ॥

वाकि ल्यना ध्वंगु कुमाग द्रष्टा ॥ ३

लोभी व पापी धन वाकि दुपि ॥

दैगू गनं भोत मने शान्ति वीपि ॥ ४

कल्याण मित्रं

धिकार धिकार धया निर्बुद्धि छन्त ।

माला सोयेगु ज्ञान मन छाय मबंगु ॥ १

श्री शाक्य सिंह मुनिनं लुयका व कागु ।
सम्पूर्णं लोक सहजं भवपार ज्वीगु ॥ २

ज्वीगु मखु गुबलसं नर मूर्खनाप ।
वानि श्यनाव मनया अन ज्वीगु ताप ॥ ३

ज्वीधुंगु चित्ते मखुगु व बानी ।
तोतेगु ठाकु जुल मार खानी ॥ ४

बानी जुया च्वंगु मभिंगु तृष्णा ।
तोतेगु वीयं उम्ह मार कृष्णा ॥ ५

बेशं मने ल्वीगु विषयादि क्लेश ।
भेशं मने मान लुयावैगु देश ॥ ६

Dhammadigital

इच्छाहें उम्ह मार मूल जगते,
इच्छा सुखे बाधक ।
न्यहाबलें है लिमला सदान मनया
इच्छां जया च्वंगुलिं ॥ १

आःया पञ्च काम योगु व विषय
तस्मात् दुःखं मपो ॥

लिपा यागु सुखैगु कारण ज्वना
द्रव्यादि मुंका जुई ॥ २

सम्पत्तिं मनया अशान्ति जुइगु
त्यागं जकं शान्ति ज्वी ॥

इच्छां काम कुबानि जुक मनया
अशान्ति दाता इति ॥ ३

तोताद्धो व श्वता सक्लेश मनया
मारं थिये फैमखु ॥

स्वैगुं उन्नति खना व सहयायु -
मफैगु नं मार खः ॥ ४

थःमं परया दोष मात्र खनकाः
दुःखी जुईगु हनं ॥

थःहे च्वे जक मान कायगु यतनं
मारं थ्व याना च्वन ॥ ५

छलं चक्रं थव मान बृद्धि जगते
लानां व च्वंगु स्थले ॥

सद्धर्मादि सदा न आचरण सं
तत्पर जुया च्वम्ह नं ॥ ६

क्वे थ्यंकं क्वत छ्वेगु युक्ति यत्ननं
थः च्वे च्वनी परिडतं ॥

च्वे थ्यंका कुतुका व मार गण नं
नर्के कुतुंका बियू ॥ ७

योसा श्न्ति व मोन यागु मनसा
तोता छ्वयाहे जक ॥

त्याका मार व मान यात त्वलता
आनन्द काय् सेकि न्हां ॥ ८

लोके धर्म प्रचार यायगु जुलसा
थःनी सदाचार जु ॥

आचारं जक सिद्धि दैगु धर्मे
आदर्श दैगु जने ॥ ९

वाक्यं हे जक लोक मानव गणे
प्रभाव दैगु गनं ॥

थःनं उत्तम धर्म आचारण सं
ज्वीमा रते सर्वदा ॥ १०

ज्वीमा परिडत मार स्यूम्ह धर्म
धार्मी जुये योगुसा ॥

ज्वीन्हां नत्र छ नाम मात्र गण सं
दुःखी जुई मन्मने ॥ ११

तद्धं ज्वीगु व मान कायगु नितिं
षडचक्र देकै जनं ॥

तद्धं ज्वी थुगु लोक मात्र जगते
नर्के वनी परिडत ॥ १२

प्रेमाप्रेम व पक्ष पात दयका
खण्डन् सदा याःजुई ॥

थःब्बीथें च्वन धाय्व परिडतपिसँ
मिथ्या लिधँसा ज्वनी. ॥ १३

मिथ्या वाक्य धया व थःगु मनलघं
भिम्हे सितः कोथला ॥

धोमीं ज्वीमखु द्वेत भाव दतसा
थ्व जाल मारं प्यनी ॥ १४

संसारे यदि दुःख मुक्क खनका
निर्वाण आशा दुसा ॥

अध्यात्मे दुगु क्लेश फुक्क चियका
ज्वीमा तपश्वी ध्रुव ॥ १५

लोके मानव स्वाभिमान हृदयं
तद्धं छुना ज्वी मनं ॥

धात्येहे मन सं विचार दतसा
तद्धं छुई मूर्ख ह्य ॥ १६

तद्धं जूमह व पीर भाव मनसं
दया च्वनी सर्वदा ॥

थःयावे अन सःम्ह स्यूम्ह वलसा
थःज्वी पतन् धैगु त्राश । १७

यायीजाल मनं महान युक्तिं
थःच्चे च्वने या नितिं ॥

मारंभो थुकथं मचायक यत्नं
धले कुतुंका छ्वई ॥ १८

अध्यात्मक ज्ञान दर्शन

पूजा भक्ति श्वया व उत्तम हनं
तीर्थादि यात्रा श्वया ॥

अध्यात्मे व स्वयं विचार ज्ञान दयका
एकान्त बाशी जुया ॥ १

केशा, लोम, लुसी, व दन्त, हकनं
चर्मादि, मंसं, नशः, ॥

ऋवे, श्यो, जँलश्ये, अ पि, श्ये, हिदय नं,
पोली, श्वँ, नापँ लसा ॥ २

सःपू, गोमल, तःपु, चीपु निपुनं
आता पति धागुनं ॥

न्यहेपु, पित्त, निह, खै, हि, हकनं
चिकं, व चःति हनं ॥ ३

दा, सूत्रं, ख्वभि श्वीतिता शरिरसं
दया व च्वंगु थन ॥

ज्ञानं स्वेगु व भिन्न भिन्न शरिरे
जि धायगु छुं हे मदु ॥ ४

मुना श्वीनिता या शरीर जुल भो थन थुली ॥
श्वया ध्यानं ल्वीके गुगु थन जि धाय लोगु
मदु गु ॥ १

श्वतसा शरीरे मदु योगु छुतां ।
गुगु धायगु मनं जि धका ममतां ॥ १

नरस्त्री खनसां अन उक्त मिखां ।
श्वयमा उगु सुन्दर रूप जुसां ॥ २

शरीरे दुगु चीज घृणागु फुकं ।
मननं खनसा अन राग मदै ॥ ३

काये दया च्वनगु मंस क्वे फुकु खंका ।
सुन्दर गु रूप अनहे घृणा भाव ज्वीन्हां ॥ ४

स्वेगु शखे सक्रसिनं श्वया लोक यात ।
 धःनं अनित्य खनका मने काम श्याये ॥ ३
 कामाग्नि धान लिचिला वना शान्त उवीगु ।
 थवहे उपाय उगु मार शति यात श्यायगु ॥ ६

शीळे मार

कया शील आचार मनं धर्म याःसां ।
 बियु शील श्यंका वया मार पासां ॥ १

मार या हंकार-

धन वा ! छु छुनं धर्मात्म जुया ।
 कुलया व्यवहार व फुक हुया ॥ १
 व समाजस मित्र मिले मजुसे ।
 अन मान धयागु छुतां मतसे ॥ २
 नर जन्म जुया सुख तोत्य मते ।
 छुछु त्याग जुया त्वलता मखुला ॥ ३
 नया त्वना मन मोज मयासे ।
 शील कया छु अभाग जुल ॥ ४

मार यातः जवाफ

हेमार ! छं थन जितः कुल धर्म धागु ।
जिश्यू स्वधर्म कुलयागु गुगु याय माःगु ॥ १

धात्थेंगु मागुकुल धर्म जिनं मतोता ।
दुःखैगु हेतु लकजिं थन थौं थव तोता ॥ २

धात्थेंगु धर्म परपीड मयाय मागु ।
लोके व समभाव फुक प्राणि पित्तः ॥ ३

भाग्यंजि स्वच्छ थुगु धर्म, थुल ज्ञान मर्म ।
करूणा प्रधान जगते मन शुद्धि धर्म ॥ ४

Dhamma Digital

मार या जाल

थव धार्मीकं जिगु जाल चफवीन ज्ञानं ।
आजिं छुयाय थुकियात उपाय यत्न ॥ १

मने च्वना थवैत अभिमान वेका ।
मनं सदानं परदोष खं का ॥ २

मने सदानं जुयका अशान्ती ।
मखंक्र जिगु दोष याना बिगु भ्रान्ती ॥ ३

उपदेश

शील सदानं मन परि शुद्ध
वीर्यं पराक्रम कोशिस द्वारा ।

होश तथा नित क्लेश मदेका
शुद्ध जुया थन मार फुकेगु ॥ १

गुप्त सदा सुचरित्र ज्वनाव
थः तःधं गबलेन मङ्गीगु ॥

ज्ञान विचार मने नित देकि
भिंगु मभिंगु ल्यया मन भिंकि ॥ २

दोष निरोध थमं थन यायगु
मार पराजय ज्वोगु उपाय ॥

शुद्ध जुया मन भाव सदानं
शान्ति मने सुखया धन सीकी ॥ ३

धर्मोपदेशक या मार

- वनाः शास्त्री छ्येछ्ये सफल जनया बीच पुचले ॥
 कना धर्मो थ्याका सरल तरिका थवीगु भावं ॥ १
- तया श्रद्धा वःगु जनगण मुनाः लोक सकलें ॥
 मने शास्त्रीं तःगु जि अति तवधँ जूगु पुचले ॥ २
- लिमलाः गबलें शास्त्री ततमत क्यना मान चक्रे ॥
 महा माने लाना मखन अनवँ मार धैगु ॥ ३
- वया लोकँ न्यंगु कन अन महा पण्डित जुया ॥
 मस्यु सानं शास्त्रीं स्यूपह मनं कंगु पुचले ॥ ४
- सिलः लोकं शास्त्री क्रमश जनतां तोतल मनं ॥
 मने मारं ल्युगु मनस अतिकं पीड जुयका ॥ ५
- बुयाय् आःजिं थुमितः छुजक यतनं युक्ति घाये ॥
 धका शास्त्रीं चित्तं खुलुखुलु मिनाः भाव
 हियका ॥ ६
- मने ऊ ऊ पीडँ मदु अन मने शान्ति गबलें ॥
 अस्यु मारं यागु अलमल जुया चित्त खोगु ॥ ७

विचाः याये सेकी थव मन छुता भाव भिनकी ॥
 सदा नं हे तप्यं मन वचन व कार्य सहितं ॥ ८
 विना ज्ञानं छुं हे धरम करमे शुद्ध जुईगु ॥
 उकें मागु ज्ञान अधरम फुकं क्लेश फुईगु ॥ ९

मार म्हसिल

हे मार ! थों थन जितः गुलि दुःख ब्यूगु ।
 शोकाग्नि छोगु नुगले गुलि जक्क छूगु ॥१
 याना बिहोश विषये प्यप्पूंक च्यूगु ।
 ख्वैका सदां थ्व हृदये मन छंगु न्यूहूगु ॥२
 याना उपाय थनछं जि बिशिद्धि जूगु ।
 लाका विशाल नकें गुलि जाल छंगु ॥३

मार म्हसियका

अहाहा ! थन बल्ल मार म्हसिया वःगू खना मन
 खुशी ॥
 छुन्त जिं सिल, होश छुं मदयका वंगू सुला
 व्वत्तिसर्थे ॥ १

ह्येका यंकल धर्म यागु पहलं पापे थुना तैविल ॥
चित्तो नं अभिमान जायक लुयका ज्वीका
अशान्ती थुन ॥ २

तद्धं ज्वीगु मने छतिं तयमखू चिक्रिधं छुना
च्वांचवने ॥

मारे चित्त अशान्ति यायगु निरिं-तद्धं जुये
मासे वै ॥ ३

आशा यायगु थवनं मनेस वइगु-शान्ती
मदैगू थवनं ॥

ईश्या ज्वीगु मने व मार छलनं भिगु स्वना
लोकया ॥ ४

लोभी ज्वीगु व पंच काम विषये तृष्णा जुयी
मोह नं ।

चित्तं ज्वीगु अशान्ति दुःख गुलिखः वफुकक
मारं कृत ॥ ५

सीकाःआः थन होश नित्य दयका, अखण्ड
स्मृति तथा ॥

त्याके जिं थन मार यात बलनं संघर्षं
याना चवने ॥ ६

तद्धं जुयेत थन युक्ति छलछाम याना ।
तप्यं ह्यभिह्य नर यात न्हुइ फेक ज्वीमा ॥१

सःश्यूह्य धाक्व पुतुप्वीक फक्व जाल याना ।
ह्येहे थना छ्वय फुसा जक ज्वी तधंम्ह ॥२

इत्यादि भाव नुगले वई मारं शक्ति ।
सियका थ्व मार गुबले मजुयेगु तद्धं ॥३

शीले अशुद्ध जुयवं नरदेह सिक्ति ।
धमेगु वस्त्र पुनसां मन भाव श्यंसा ॥४

द्रव्यैगु आश मननं कनी ज्ञान धर्म ।
थःच्चे च्वना परयात क्वथुनी सदानं ॥५

थःतः थमं अतिमान तथा महानं ।
धर्मोपदेश बिलसां कतिलागु ज्ञानं ॥६

मारं मखंक व जाल प्यना व तःगु ।
श्यूगू मखू उह्य मूर्ख गुह्य ध्यान नास्ति ॥७

आशा सुखैगु मननं धन द्रव्य मुंका ।
चित्ते सदा धनयागु ममताग्नि छ्वैका ॥८

मारं लिना च्वन सदा मखं स्वार्थ भावं ।
आर्जिं थ्व मारं अरूप खन ज्ञान प्रज्ञां ॥९

वायू प्रबाह जुव थाय् मडु धूः धयार्थे ।
स्मृति दु थाय् अनसदा मडु मार छतिं ॥१०

मिले जुया याय्माक्व फुक लोक धर्म ।
एकान्त बास जक मात्र मन शान्त ज्वीगु ॥११

नायो जुये गुरु जुये मन मान इच्छा ।
जम्मा जुया फुक मुना च्वने मागु धर्म ॥१२

दयका व नीति षड्यन्त्र कतिलागु ज्ञानं ।
थःच्चे च्वनाः जन पिन्त कस्यला व युक्तिं ॥ ३

सःश्यू म्हज्वीगू तरिकां वियाव शिक्ता ।
श्रद्धा दुर्थे मदुज्ञान गन ज्वीगू मुक्त । ४

- यथार्थं ज्ञानं दुग्धं यात मध्या समाजे ।
 जालीजूया छलछाम याय् सम्ह च्वेत्ताः ॥ ५
- मारं थुजोगू तरिकां पना शान्ति मार्गे ।
 यानाव ध्वंशं जगते बिल धर्म श्यंका ॥ ६
- धर्म यासां पाप यासां मनहे मूल नायक ।
 मन स्वः कर्म या कर्ता तृष्णा या मूल कारण ॥ १
- मन यो मदु छुं रूप एनं स्वः कर्म कारक ।
 विषये विषया पुञ्ज मखंगु मनयो मिखां ॥ २
- मन यातः मागु ज्ञान अज्ञानं मन श्यंवनी ।
 विचार ज्ञान या हेतु श्रूत पाथं मगा थन ॥ ३
- भिगु संगत माः मूल छुलफलं ज्ञान यदुर्क ।
 अभ्यास चाय्मा थःमं रस थ्वीका विचार नं ॥ ४
- प्राप्तं ज्वी व महाशान्ति दुःखं मूक्त जुई अन ।
 उके बाधा जुया वंगु मार स्वः अन बोधन ॥ ५
- गार द्वारा वहे पञ्च चतु श्रोतादि इन्द्रिय ।
 इच्छा स्वः माः या हेतु कुबानि मार स्वागत ॥ ६

भयनं धर्म या मार वनखः द्वेष कारक ।
द्वेषं अशान्ति ज्यीयोगु शान्तिया मार्ग बाधक ॥७

तत्त्व ज्ञानं तत्त्वमात्र खंसा समान दर्शन ।
असमानं द्वेष ज्वीगु गन ज्वी शान्ति या रस ॥ ८

तत्त्वज्ञान तत्त्वमात्र धका श्यूम्ह नरोत्तम ।
तत्त्व ज्ञानं फुकै मार मार त्याम्ह व मूक्त ज्वी ॥ ९

महोप्रज्ञा ज्ञान

प्राणी श्याय्मदु शयीम्ह यागु व मज्यू
मंसं मदेक्रां मज्यू ।

सीकी हेंतु व दुःख यागु पशु खः
ला हि मखु ज्ञान माः ॥ १

यानल्लो वन फुकु छेदन वलं पाले मते बृत्तहे ।
हिदये च्वंगु व क्लेश जङ्गल थन छ्याना छवपे
माःगु न्हां ॥ २

अत्यन्त तवजाःगु सागर जुसां नीरादे भ्याहे
 मदु ।
 प्रेमं त्वँगु व नीर छुँ मदुगुलिं छ्योहे मदूमहे
 सिनँ ॥ ३

संसारैत अथाह सागर धका ज्ञानी पिमं नां तल ।
 पारापार अज्ञात जूगु निमति सागर समानँ
 जुल ॥ ४

थायथासे भमरी दया व अतिकडुवे जुयागं च्वन ।
 कामे मूग्ध व द्रव्ययागु ममतां चिना तथा
 तैतल ॥ ५

योद्धा बान ज्वना व ल्हामदुम्हसँ केकाब
 बानं अन ।
 छ्योहेनं मदु नीर त्वंम्ह गुम्हखः संहार याना
 बिल ॥ ६

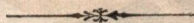
ज्ञानं शील ज्वनाव वीर्य बलनं तृष्णा फुका
 छ्वैबिल ।
 तृष्णा या मदुरूप वणं हकनं आकार मदु ज्ञान
 या ॥ ७

साकारादि व सुंमखूगु गगने संग्राम जूल
मर्म सं ।

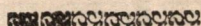
थ्वीके फौ थुगु ज्ञान गुम्हसे चिधंगु प्रज्ञा मखु ॥८

ज्ञान उपार्जन या उपाय

अध्यात्म ज्ञानीया संगत ,
स्वयं अनुभवे विचार ,
धर्म ज्ञान या छलफल ,

प्राणिपिन्त करूणा
सदाचार आवश्यके विश्वास ,
छलकपट जाल माया निरोध ,
मन परिशुद्ध प्रधान ,

तत्व या स्वभाव धर्म ज्ञानं समान खनेगु ,
कचाल कुमति पिं नाप अलग च्वनेगु ,

सुघातं दुःखं ज्वीगु ज्या मयायगु ,
 थमं सकल यातः दया तयेगु ,
 फको थमं उपकार यायगु ,
 विद्वानहे थजु यदि जालीम्ह जुल धासा ,
 उजाम्ह विद्वान यागु नं संगत मयायगु।
 नयगु आशं वा पुनेगु आशं ,
 नां यागु नितिं वा दां यागु लोभं ,
 अधमं धका सीकं सेवन
 मययागु ! बरु दुःख थजु याकचाहे
 परमार्थं ज्ञाने दुबे जुया च्चने गु उत्तम

जगत प्राणिया जय

माता वहे खः गुण ज्ञान गंगा ।
 ज्ञाने दुँना हे जुइ पाप मुक्त ॥
 ज्ञानं तिनी वः द्विज ज्वीगु लोक ।
 तस्मात् माता जुल ज्ञान सार ॥ १

महाप्रज्ञा या

प्रकाशित व अप्रकाशित सफू—

१. बुद्ध जीवनी भजन (हिन्दी भाषा) ।
२. स्वचित्त शुद्धि मार्ग पद्य (नेपाल भाषा) ।
३. भजन माला (नेपाली भाषा) ।
४. अष्टादश लक्षण श्लोक (नेपाल भाषा) ।
५. विराग मार्ग श्लोक (नेपाल भाषा) ।
६. ललितविस्तर, बाखं, पाली भाषानुसार नेपाल भाषा अनुवादित ।
७. अष्टादश व विराग मार्ग; (निकोगु संस्करण) ।
८. परमार्थ दर्शन पद्य (नेपाल भाषा) । (अप्रकाशित)
९. चतुरार्य सत्य व स्वचित्त शुद्धि मार्ग ,
१०. थःगु जीवनी, (प्रेसे मवनी) ,

मुद्रकः— विश्वकर्मा प्रेस, ४/९१२ ज्यावहाल टोल, काठमाडौं ।